

Охорона рослинного світу

Анотований список судинних рослин, відмічених на території регіонального ландшафтного парку Кінбурнська коса у 2007-2009 рр.

ІВАН ІВАНОВИЧ МОЙСІЄНКО

Мойсієнко І.І., 2011: **Анотований список судинних рослин, відмічених на території регіонального ландшафтного парку Кінбурнська коса у 2007-2009 рр.** *Чорноморськ. бот. ж.*, Том. 7, N 4: 390-399.

Представлений анотований список судинних рослин відмічених в 2007-2009 рр. на території регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса», який включає 596 видів, що належать до 313 родів, 83 родин, 5 класів та 4 відділів. Серед них 29 видів включених в різноманітні Червоні списки.

Ключові слова: флора, судинні рослини, регіональний ландшафтний парк „Кінбурнська коса”, анотований список

МОYSIYENKO I.I., 2011: **An annotated list of the vascular plants recorded on territory of the regional landscape park “Kinburnska kosa” in 2007-2009.** *Chornomors'k. bot. z.*, Vol. 7, № 4: 390-399.

An annotated list of the vascular plants recorded on territory of the regional landscape park “Kinburnska kosa” in 2007-2009 wich included 596 species of 313 genera, 83 families, 5 classis, 4 divisio are present. Among them 29 species included to the different Red List.

Key words: flora, vascular plants, regional landscape park “Kinburnska kosa”, an annotated list

Мойсиенко И.И., 2011: **Аннотированный список сосудистых растений отмеченных на территории регионального ландшафтного парка «Кинбурнская коса» в 2007-2009 гг.** *Черноморск. бот. ж.*, Том. 7, N 4: 390-399.

Представлен аннотированный список сосудистых растений отмеченных в 2007-2009 гг. на территории регионального ландшафтного парка «Кинбурнская коса», который включает 596 видов, принадлежащих к 313 родам, 83 семействам, 5 классам и 4 отделам. Среди них 29 видов включенных в разнообразные Красные списки.

Ключевые слова: флора, сосудистые растения, региональный ландшафтний парк „Кинбурнская коса”, аннотированный список

Інвентаризація та моніторинг стану біологічного різноманіття заповідників є одним з основних завдань об'єктів природно-заповідного фонду, що передбачено відповідними розділами програми “Літопису природи” [ПРОГРАМА ЛІТОПISУ..., 2002]. Особливо актуально це для об'єктів, результати інвентаризації яких раніше не публікувалися. Протягом 2007-2009 рр. нами інтенсивно проводилась інвентаризація флори регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса». В наступні роки інтенсивність досліджень була зменшена, у зв'язку з завершенням підготовки та захистом докторської дисертації автором. На нашу думку зібраний матеріал є досить репрезентативним відносно всієї флори території РЛП, про що, зокрема, свідчить, те що

підготовлений список охоплює 67,5 % флори судинних рослин всього масиву Нижньодніпровських пісків, який за даними О. Ю. Уманець налічує 883 види 394 родів 105 родин та 4 відділів [УМАНЕЦЬ, 1997]. Оскільки логіка розвитку мережі заповідних територій на Кінбурнському півострові передбачає в найближчий час дуже суттєву зміну конфігурації РЛП «Кінбурнська коса» [МОЙСІЄНКО, 2012], або ж навіть ліквідацію об'єкту, нами було прийняте рішення оприлюднити результати досліджень 2007-2009 рр. Те що в даній роботі наведені лише види судинних рослин, які були особисто мною відмічені на території РЛП «Кінбурнська коса» протягом трьох років (2007-2009 рр.), надає даній роботі перевагу над іншими подібними, переважно гетерохронними розробками, в які, як правило включаються також літературні та гербарні дані інших авторів зібраних протягом тривалого періоду часу.

Кінбурнська коса є унікальним природним об'єктом. Його природна цінність підкреслюється високим природоохоронним статусом. На його території функціонують Чорноморський біосферний заповідник (ділянки «Солоноозерна» та «Волижин ліс»), регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса»; нещодавно створений національний природний парк «Білобережжя Святослава». Півострів та прилеглі ділянки акваторії входять до меж водно-болотного угіддя міжнародного значення «Ягорлицька затока» та міжнародних ІВА-територій «Ягорлицька та Тендрівська затоки» та «Кінбурнський півострів» [ПЕТРОВИЧ, РЕДІНОВ, 2008].

Характеристика території дослідження

РЛП „Кінбурнська коса” знаходиться на півдні України при впадінні річки Дніпро у Чорне море. Він займає західну частину півострова Кінбурнська коса (за винятком земель на яких розташовується ділянка Чорноморського біосферного заповідника «Волижин ліс»). В адміністративному відношенні парк розташовується в Очаківському районі Миколаївської області. Суходільна його частина належить до складу земель Покровської сільської ради, яка включає три невеликі населені пункти (Покровка, Василівка, Покровське), де постійно мешкає близько 800 чоловік [ДЕРКАЧ, 2003а, б; ПЕТРОВИЧ, РЕДІНОВ, 2008].

Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса» створений у 1992 р. на площі 17890,2 га. Територія парку включає Кінбурнський півострів та прилеглу кілометрову смугу акваторії Чорного моря, в тому числі Ягорлицької затоки та Дніпро-Бузького лиману [ПЕТРОВИЧ, РЕДІНОВ, 2008]. Таким чином півострів омивається водами трьох різних водойм, що зумовлює значну диференціацію природних умов. Цьому також сприяє внутрішня гідрологічна мережа, яка на поверхні представлена щільним мереживом солоних, рідше прісних водойм та боліт.

Згідно з геоботанічним районуванням РЛП розташований у Нижньодніпровському окрузі піщаних степів, пісків та плавнів Понтичної степової провінції Євразійської степової області [ДІДУХ, ШЕЛЯГ-СОСОНКО, 2003].

Основним ґрунтоподібним субстратом на території парку є голі або слабкозарослі піски, які не мають гумусу або гумусовий горизонт не перевищує 5 см (дернові слабкорозвинуті піщані ґрунти). Рідше представлені дернові розвинуті піщані ґрунти на давньому алювії. Також на території парку відмічені чорноземи осолоділі на лесах та лесоподібних суглинках, лучно-чорноземні та болотні ґрунти. Значне поширення на РЛП мають засолені солончакові ґрунти [ПРИРОДА..., 1986].

Залежно від рельєфу та рівнів зволоження та засолення на території РЛП поширені піщано-стєпова, лісова, лучна, степово-лучна, галофітно-лучна, солончакова, болотна та водна рослинність. Значні площі зайняті штучними, переважно сосновими лісовими насадженнями з деградованим трав'янистим рослинним покривом. Вздовж доріг, на протипожежних смугах, засмічених місцях, ділянках з інтенсивною рекреацією все більшого поширення набувають синантропні рослинні угруповання.

Матеріали та методика дослідження

Спеціальні дослідження флори регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса» проводились протягом 2007-2009 рр (в межах території на момент створення). Дослідженнями була охоплена уся територія РЛП протягом цілого вегетаційного періоду, починаючи з кінця березня до початку листопада. Особлива увага приділялась найбільш цінним природним урочищам парку, зокрема, таким як «Орхідне поле», «Ковалівська сага», «Комендантське», «Біла хатка», «Кінбурнська Стрілка», «Покровська коса», «Покровська (Церковна) сага» «Бієнкові плавні», «Василівські плавні», «Василівські кучугури», «Чимілівські кучугури», «Нижні Кучугури», «Федотове», а також літоральним піскам морського узбережжя, піщаному степу на захід від Ковалівської саги тощо.

Під час польових досліджень була зібрана гербарна колекція судинних рослин, яка зберігається в гербарії Херсонського державного університету (КНЕР).

В результаті проведених досліджень, складений, наведений нижче, анотований список судинних рослин регіонального ландшафтного парку „Кінбурнська коса”. До списку видів включені лише виявлені особисто нами у 2007-2009 рр. рослини. Назви видів у анотованому списку наводяться за Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. [MOSYAKIN & FEDORONCHUK, 1999], також нами прийнятий аналогічний порядок розташування видів. Окрім назв таксонів в списку видів наводиться відносна частота трапляння виду на території РЛП за п'ятибальною шкалою: р – рідко, др – досить рідко, нр – не рідко, дч – досить часто, ч – часто.

Результати дослідження

Загалом в представленому варіанті анотованого списку для флори регіонального ландшафтного парку «Кінбурнська коса» наводиться 596 видів (серед них 2 види представлені 2 підвидами та 1 вид 2 варіаціями) спонтаннозростаючих судинних рослин, які належать до 313 родів, 83 родин, 5 класів і 4 відділів. В тому числі, для території парку наводиться 29 созофітів, які охороняються на даній території оскільки включені до додатків Бернської (БЕРН) та Вашингтонської (СІТЕС) конвенцій, Світового червоного списку (СЧС), Європейського червоного списку (ЄЧС), Червоної книги України (ЧКУ), Червоного списку Миколаївської області (ЧСМО) [ВІНЧЕНКО, 2006, МОСЯКІН, 1999, РЕГІОНАЛЬНИЙ «ЧЕРВОНИЙ» СПИСОК..., 1999 ЧЕРВОНА КНИГА УКРАЇНИ, 1996, 2009, СІТЕС]: *Agropyron dasyanthum* (СЧС), *Alyssum borzaeanum* (ЧКУ, БЕРН), *Alyssum savranicum* (ЄЧС, ЧКУ), *Anacamptis coriophora* (ЧКУ, СІТЕС), *Anacamptis palustris* (ЧКУ, СІТЕС), *Anacamptis picta* (ЧКУ, СІТЕС), *Asparagus pallasii* (ЄЧС, ЧКУ), *Astrodaucus littoralis* (ЧКУ), *Betula borysthena* (ЧКУ), *Centaurea breviceps* (ЧКУ), *Cerastium schmalhauseni* Pacz. (як *Cerastium bulgaricum*) (ЄЧС), *Crambe maritima* (ЧКУ), *Eryngium maritimum* (ЧСМО), *Glaucium flavum* (ЧКУ), *Gonolimon graminifolium* (СЧС, ЄЧС, ЧКУ), *Inula helenium* (ЧСМО), *Senecio borysthenicus* (DC.) Andr. (як *Jacobeia borysthena*) (ЄЧС), *Otites artemisetorum* (ЄЧС), *Platanthera chloranta* (ЧКУ, Cites), *Pulsatilla pratensis* (ЧКУ), *Raponticum serratuloides* (ЧСМО), *Stipa borysthena* (ЧКУ), *Tragopogon borysthenicus* (ЄЧС), *Thymus borysthenicus* (СЧС, ЄЧС), *Urtica kioviensis* (ЄЧС), *Valeriana stolonifera* (ЧСМО), *Viola lavrenkoana* Klokov (як *Viola hymettia*) (ЄЧС), *Vitis sylvestris* (ЧСМО), *Zostera marina* (БЕРН). Очевидно, згідно з логікою охорони диких орхідей, на охорону заслуговує *Anacamptis* × *olida* (Bréb.) H.Kretzschmar, Eccarius & H.Dietr., однак оскільки цей гібридогенний вид вперше приводиться для України, то, відповідно він відсутній у списках созофітів. Також нам не вдалося знайти його в міжнародних списках созофітів, зокрема, в додатках Cites.

**Анотований список видів судинних рослин РЛП „Кінбурнська коса”
(за результатами досліджень у 2007-2009 рр.)**

DIVISIO EQUISETOPHYTA

EQUISETACEAE: **Equisetum** arvense L. – р ; Equisetum ramosissimum Desf. – р ;

DIVISIO POLYPODIOPHYTA

DRYOPTERIDACEAE: **Dryopteris** carthusiana (Vill.) H.P.Fuchs – р ;

THELYPTERIDACEAE: **Thelypteris** palustris Schott. – др ;

DIVISIO PINOPHYTA

EPHEDRACEAE: **Ephedra** distachya L. – нр ;

PINACEAE: **Pinus** palassiana D.Don. – ч, Pinus sylvestris L. – ч ;

DIVISIO MAGNOLIOPHYTA

CLASS LILIOPSIDA

ALISMATACEAE: **Alisma** plantago-aquatica L. – р ;

ALLIACEAE: **Allium** guttatum Steven – др, Allium paniculatum L. – нр, Allium rotundum L. s.l. – р, Allium scorodoprasum L. – р ;

ASPARAGACEAE: **Asparagus** maritimus (L.) Mill. – др, Asparagus pallasii Miscz. – нр, Asparagus polyphyllus Steven – нр, Asparagus tenuifolius Lam. – др, Asparagus verticillatus L. – др ;

CONVALLARIACEAE: **Convallaria** majalis L. – р, **Polygonatum** odoratum (Mill.) Druce – р ;

CYPERACEAE: **Bolboschoenus** maritimus (L.) Palla – дч, **Carex** × prolixa Fr. – р, Carex acuta L. – р, Carex acutiformis Ehrh. – дч, Carex colchica J. Gay – ч, Carex diluta M.Bieb. – др, Carex distans L. – ч, Carex divulsa Stokes – нр, Carex elata All. – др, Carex extensa Gooden. – нр, Carex hirta L. – р, Carex melanostachya M.Bieb. ex Willd. – др, Carex otrubae Podl. – др, Carex ovalis Good. – р, Carex praecox Schreb. – др, Carex pseudocyperus L. – р, Carex riparia Curt. – дч, Carex spicata Huds. – др, Carex supina Willd. – р, Carex vulpina L. – др, **Cyperus** fuscus L. – др, Cyperus michelianus Link – р, **Eleocharis** uniglumis (Link.) Schult. – др, **Pycneus** flavescens (L.) Reinchenb. – р, **Schoenoplectus** lacustris (L.) Palla – р, Schoenoplectus tabernaemontanii (C.C.Gmel.) Palla – нр, **Schoenus** nigricans L. – р, **Scirpoides** holoschoenus (L.) Sojak – ч ;

HYACINTHACEAE: **Ornithogalum** kochii Parl. – др, **Scilla** bifolia L. – р ;

IRIDACEAE: **Iris** pseudacorus L. – др, Iris pumila L. var. aequiloba Ledeb. – др ; Iris pumila L. var. pumila. – др ;

JUNCACEAE: **Juncus** articulatus L. – др, Juncus atratus Krock. – дч, Juncus bufonius L. – дч, Juncus capitatus Weigel. – р, Juncus compressus Jacq. – др, Juncus conglomeratus L. – дч, Juncus effusus L. – р, Juncus gerardii Loisel. – ч, Juncus maritimus Lam. – ч, **Luzula** pallescens Sw. – нр ;

JUNCAGINACEAE: **Triglochin** maritimum L. – нр ;

LEMNACEAE: **Lemna** minor L. – р ;

NAJADACEAE: **Najas** minor All. – др ;

ORCHIDACEAE: **Anacamptis** × olida (Bréb.) H.Kretzschmar, Eccarius & H.Dietr. – нр, Anacamptis coriophora (L.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase s.l. – дч, Anacamptis palustris (Jacq.) R.M. Bateman, Pridgeon et M.W. Chase – нр, Anacamptis picta (Loisel.) R.M. Bateman – дч, **Platanthera** chlorantha (Cust.) Rchb. – р ;

POACEAE: **Aegilops** cylindrica Host – др, **Aeluropus** littoralis (Gouan) Parl. – дч, **Agropyron** dasyanthum Ledeb. – дч, Agropyron lavrenkoanum Prokud. – дч,

Agrostis canina L. – р, **Agrostis** gigantea Roth – дч, **Agrostis** maeotica Klokov – нр, **Agrostis** sabulicola Klokov – др, **Agrostis** stolonifera L. – др, **Agrostis** capillaris L. – р, **Alopecurus** arundinaceus Poir. – др, **Anisantha** sterilis (L.) Nevski – др, **Anisantha** tectorum (L.) Nevski – дч, **Apera** maritima Klokov – нр, **Apera** spica-venti (L.) P.Beauv. – р, **Bromopsis** inermis (Leys.) Holub – нр, **Bromus** japonicus Thunb. – др, **Bromus** mollis L. – дч, **Bromus** squarrosus L. – др, **Calamagrostis** canescens (Weber) Roth – р, **Calamagrostis** epigeios (L.) Roth – ч, **Cenchrus** longispinus (Hackel) Fernald. – нр, **Corynephorus** canescens (L.) P.Beauv. – др, **Crypsis** aculeata (L.) Aiton – р, **Crypsis** alopecuroides (Pill. et Mitt.) Schrad. – р, **Crypsis** schoenoides (L.) Lam. – р, **Cynodon** dactylon (L.) Pers. – ч, **Dactylis** glomerata L. – др, **Digitaria** sanguinalis (L.) Scop. – др, **Echinochloa** crusgalli (L.) P.Beauv. – р, **Elytrigia** bessarabica (Savul.) Prokud. – дч, **Elytrigia** intermedia (Host) Nevski – нр, **Elytrigia** obtusiflora (DC.) Tzvelev – ч, **Elytrigia** repens (L.) Nevski ssp. elongatiflora (Drob.) Tzvelev – нр, **Elytrigia** repens (L.) Nevski ssp. repens – нр, **Elytrigia** striatula (Runemark) Holub – др, **Eragrostis** minor Host – др, **Eragrostis** pilosa (L.) P.Beauv. – др, **Eragrostis** suaveolens A. Beck. ex Claus – др, **Festuca** beckeri (Hack.) Trautv. – ч, **Festuca** rupicola Heuff. – нр, **Hierochloë** repens (Host.) P.Beauv. – нр, **Hordeum** murinum L. – др, **Koeleria** sabuletorum (Domini) Klokov – ч, **Leymus** racemosus (Lam.) Tzvelev ssp. sabulosus (M.Bieb.) Tzvelev – дч, **Lolium** perenne L. – др, **Milium** vernale M.Bieb. – нр, **Phleum** phleoides (L.) Karst. – др, **Phragmites** australis (Cav.) Trin. ex Steud. – ч, **Poa** angustifolia L. – дч, **Poa** annua L. – дч, **Poa** bulbosa L. – ч, **Poa** compressa L. – р, **Poa** pratensis L. – др, **Poa** sylvicola Guss. – др, **Poa** trivialis Guss. – нр, **Puccinellia** distans (Jacq.) Parl. – нр, **Puccinellia** fominii Bilyk – дч, **Puccinellia** gigantea (Grossh.) Grossh. – ч, **Schenodorus** interruptus (Desf.) Tzvelev – ч, **Sclerochloa** dura (L.) P.Beauv. – др, **Secale** sylvestre Host – ч, **Setaria** viridis (L.) P.Beauv. – др, **Stipa** borysthenica Klokov ex Prokud. – дч, **Tragus** racemosus (L.) All. – нр;

POTAMOGETONACEAE: **Potamogeton** crispus L. – дч, **Potamogeton** lucens L. – нр, **Potamogeton** perfoliatus L. – дч, **Stuckenia** pectinata (L.) Börner – ч;

TYPHACEAE: **Typha** angustifolia L. – др, **Typha** latifolia L. – р, **Typha** laxmannii Lepech. – нр;

RUPPIACEAE: **Ruppia** cirrhosa (Petagna) Grande – р, **Ruppia** maritima L. – р;

ZANNICHELLIACEAE: **Zannichellia** palustris L. s.l. – р;

ZOSTERACEAE: **Zostera** marina L. – дч, **Zostera** noltii Hornem. – дч;

CLASS MAGNOLIOPSIDA

AMARANTHACEAE: **Amaranthus** albus L. – р, **Amaranthus** blitoides – р, **Amaranthus** cruentus L. – р, **Amaranthus** retroflexus L. – др;

APIACEAE: **Anethum** graveolens L. – р, **Anthriscus** caucalis M.Bieb. – др, **Anthriscus** cerefolium (L.) Hoffm. – др, **Anthriscus** sylvestris (L.) Hoffm. – др, **Astrodaucus** littoralis (M.Bieb.) Drude – нр, **Conium** maculatum L. – р, **Daucus** carota L. – ч, **Eryngium** campestre L. – нр, **Eryngium** maritimum L. – дч, **Eryngium** planum L. – р, **Heracleum** sibiricum L. – дч, **Macroselinum** latifolium (M.Bieb.) Schur – нр, **Malabaila** graveolens (Spreng.) Hoffm. – р, **Oenanthe** aquatica (L.) Poir. – р, **Seseli** tortuosum L. – ч, **Sium** latifolium L. – р;

APOCYNACEAE: **Cynanchum** acutum L. – ч, **Vincetoxicum** hirundinaria Medik. – др;

ARISTOLOCHIACEAE: **Aristolochia** clematitis L. – др;

ASTERACEAE: **Achillea** euxina Klokov – дч, **Achillea** inundata Kondr. – р, **Achillea** micrantha Willd. – дч, **Achillea** pannonica Scheele – р, **Ambrosia** artemisiifolia L. – др, **Anthemis** ruthenica M.Bieb. – дч, **Artemisia** arenaria DC. – нр, **Artemisia** austriaca Jacq. – др, **Artemisia** marschalliana Spreng. – ч, **Artemisia** santonica L. – ч, **Artemisia**

scoparia Waldst. et Kit. – р, *Artemisia vulgaris* L. – др, **Bidens** cernua L. – р, *Bidens frondosa* L. – р, *Bidens tripartita* L. – др, **Calendula** officinalis L. – р, **Centaurea** adpressa Ledeb. – нр, *Centaurea borysthena* Grun. – др, *Centaurea breviceps* Iljin – ч, *Centaurea odessana* Prod. – дч, **Chondrilla** juncea L. – ч, *Chondrilla latifolia* M.Bieb. – нр, **Cichorium** intybus L. – дч, **Cirsium** alatum (S.G.Gmel.) Bobrov – дч, *Cirsium arvense* (L.) Scop. – нр, *Cirsium incanum* (S.G.Gmel.) Fisch. – нр, *Cirsium vulgare* (Savi) Ten. – нр, **Coreopsis** tinctoria Nutt. – р, **Crepis** ramosissima D'Urv. – дч, *Crepis rheoadifolia* M.Bieb. – нр, **Cyclachaena** xanthifolia (Nutt.) Fresen – р, **Echinops** ruthenicus M.Bieb. – нр, **Erigeron** canadensis L. – дч, *Erigeron podolicus* Besser – др, **Eupatorium** cannabinum L. – нр, **Gaillardia** aristata Pursh. – р, **Galatella** biflora (L.) Nees – р, **Galinsoga** parviflora Cav. – р, **Grindelia** squarrosa (Pursh) Dun. – р, **Helianthus** annuus L. – р, *Helianthus tuberosus* L. – др, **Helichrysum** corymbiforme Opperm. ex Katina – ч, **Hieracium** umbellatum L. – нр, **Inula** britannica L. – нр, *Inula helenium* L. – др, *Inula sabuletorum* Czern. ex Lavr. – ч, *Inula salicina* L. – др, **Jacobaea** borysthena (DC.) B.Nord. & Greuter – ч, **Jurinea** longifolia DC. – дч, **Lactuca** serriola Torner – нр, *Lactuca tatarica* (L.) C.A. Mey – ч, **Leontodon** autumnalis L. – р, **Lepidotheca** suaveolens (Pursh) Nutt. – р, **Matricaria** recutita L. – нр, **Onopordon** acanthium L. – др, **Petasites** spurius (Retz.) Rchb. – нр, **Picris** hieracioides L. – ч, *Picris rigida* Ledeb. ex Spreng. – др, **Pilosella** echioides (Lumn.) F.Schultz et Sch. Bip. – др, **Pseudognaphalium** luteoalbum (L.) Hilliard et B.L.Burt – нр, **Pulicaria** dysenterica (L.) Bernh. – нр, **Rhaponticum** serratuloides (Georgi) Bobr. – р, **Scorzonera** ensifolia M.Bieb. – др, *Scorzonera parviflora* Jacq. – нр, **Senecio** vernalis Waldst. et Kit. – ч, **Solidago** virgaurea L. – дч, **Sonchus** arvensis L. – нр, *Sonchus asper* (L.) Hill. – др, *Sonchus oleraceus* L. – р, *Sonchus palustris* L. – нр, **Tanacetum** vulgare L. – дч, **Taraxacum** bessarabicum (Hornem.) Hand.-Mazz. – нр, *Taraxacum erytrospermum* Andr. – др, *Taraxacum officinale* Wigg. – ч, **Tragopogon** borysthenicus Artemcz. – дч, *Tragopogon dubius* Scop. – р, **Tripleurospermum** inodorum (L.) Schultz Bip. – др, **Tripolium** vulgare Nees – ч, **Verbesina** encelioides (Cav.) Benth. et Hook.f. ex A.Gray – р, **Xanthium** albinum (Widd.) H.Scholz – нр, *Xanthium pensylvanicum* Wallr. – др, *Xanthium ripicola* Holub – нр, *Xanthium spinosum* L. – р;

BETULACEAE: **Alnus** glutinosa (L.) Gaertn. – дч, **Betula** borysthena Klokov – нр;

BORAGINACEAE: **Anchusa** gmelini Ledeb. – нр, *Anchusa officinalis* L. – р, **Argusia** sibirica (L.) Dandy – др, **Asperugo** procumbens L. – др, **Buglossoides** arvensis (L.) Johnst. – дч, **Cynoglossum** officinale L. – нр, **Echium** vulgare L. – др, **Heliotropium** europaeum L. – р, *Heliotropium suaveolens* M.Bieb. – р, **Lithospermum** officinale L. – др, **Lycopsis** orientalis L. – р, **Myosotis** arvensis (L.) Hill – др, *Myosotis micrantha* Pall. ex Lehm. – ч, *Myosotis scorpioides* L. – др, **Onosma** borysthena Klokov – др, **Symphytum** officinale L. – р;

BRASSICACEAE: **Alliaria** petiolata (M.Bieb.) Cavara et Grande – др, **Alyssum** borzaeanum E.I.Nyarady – др, *Alyssum desertorum* Stapf. – др, *Alyssum hirsutum* M.Bieb. – нр, *Alyssum minutum* Schlecht. ex DC. – ч, *Alyssum savranicum* Andr. – дч, **Arabidopsis** thaliana (L.) Heynh. – дч, **Armoracia** rusticana (Lam.) P.Gaertner, B.Mey. et Scherb. – р, **Berteroa** incana (L.) DC. – др, **Brassica** campestris L. – р, **Cakile** maritima (L.) Scop. – нр, **Camelina** microcarpa Andr. – др, **Capsella** bursa-pastoris (L.) Medik – нр, **Crambe** maritima L. – нр, **Descurainia** sophia (L.) Webb ex Prantl – р, **Draba** krokeri (Rchb.) Fritsch – др, *Draba nemorosa* L. – р, *Draba verna* L. – ч, **Hornungia** procumbens (L.) Hayek – др, **Lepidium** borysthenicum Kleopow – др, *Lepidium draba* L. – др, *Lepidium latifolium* L. – дч, *Lepidium perfoliatum* L. – р, **Sinapis** arvensis L. – р, **Syrenia** montana (Pall.) Klokov – дч,

- Sysimbrium** altissimum L. – др, **Sysimbrium** loeselii L. – р, **Sysimbrium** polymorphum (Murray) Roth – дч;
- CAMPANULACEAE: **Campanula** rapunculus L. – р, **Jasione** montana L. – дч;
- CANNABACEAE: **Cannabis** sativa L. subsp. spontanea Serebr. – др, **Humulus** lupulus L. – нр;
- CARYOPHYLLACEAE: **Alsine** media (L.) Vill. – дч, **Arenaria** leptoclados (Rchb.) Guss. ssp. viscidula Dvořák – др, **Arenaria** serpillifolia L.ssp. glutinosa (Mert. et W.D.J. Koch) Arcang. – ч, **Cerastium** bulgaricum Uechtr. – ч, **Cerastium** glutinosum Fries – нр, **Cerastium** holosteoides Fries ssp. glandulosum (Boenn.) I.V. Sokolova – нр, **Cerastium** semidecandrum L. – дч, **Cerastium** syvaschicum Kleopow – др, **Cucubalus** baccifer L. – др, **Dianthus** campestris M.Bieb. – др, **Dianthus** platyodon Klokov – ч, **Dichodon** viscidum (M.Bieb.) Holub – др, **Gypsophilla** paniculata L. – нр, **Gypsophilla** perfoliata L. – дч, **Herniaria** euxina Klokov – нр, **Holosteum** umbellatum L. – ч, **Melandrium** album (Mill.) Garcke – дч, **Minuartia** viscosa (Schred.) Schinz et Thell. – нр, **Moehringia** trinervia (L.) Clairv. – р, **Myosoton** aquaticum (L.) Moench – др, **Oberna** behen (L.) Ikonn. – р, **Otites** artemisetorum Klokov – нр, **Otites** borysthena (Grun.) Klokov – дч, **Pleconax** subconica (Friv.) Šourková – дч, **Spergula** morisonii Boreau – дч, **Spergularia** media (L.) C.Presl – дч, **Spergularia** salina J.Presl et. C. Presl. – др, **Stellaria** graminea L. – р;
- CELASTRACEAE: **Euonymus** europaea L. – р;
- CERATOPHYLLACEAE: **Ceratophyllum** demersum L. – дч;
- CHENOPODIACEAE: **Atriplex** aucheri Moq. – др, **Atriplex** micrantha C.A.Mey. – дч, **Atriplex** patens (Litw.) Iljin – др, **Atriplex** pedunculata L. – др, **Atriplex** prostrata Boucher. – дч, **Atriplex** tatarica L. – дч, **Atriplex** verrucifera M.Bieb. – нр, **Bassia** hirsuta (L.) Aschers – дч, **Bassia** sedoides (Pall.) Aschers. – р, **Blitum** chenopodioides L. – р, **Blitum** glaucum (L.) W.D.J.Koch – др, **Blitum** rubrum (L.) Rchb. – др, **Chenopodium** acerifolium Andrz. – р, **Chenopodium** album L. – дч, **Chenopodium** murale L. – р, **Chenopodium** polyspermum L. – р, **Chenopodium** striatifforme J.Murr – р, **Chenopodium** strictum Roth – др, **Corispermum** hyssopifolium L. – нр, **Corispermum** nitidum Kit. – нр, **Halocnemum** strobilaceum (Pall.) M.Bieb. – др, **Kali** australis (R.Br.) Akhani & Roalson – р, **Kali** tragus (L.) Scop. – дч, **Kochia** laniflora (S.G.Gmel.) Borbás – нр, **Kochia** prostrata (L.) Schrad. – р, **Petrosimonia** oppositifolia (Pall.) Litv. – нр, **Salicornia** perennans Willd. – ч, **Salsola** soda L. – др, **Suaeda** acuminata (C.A.Mey.) Moq. – нр, **Suaeda** salsa (L.) Pall. – ч;
- CLUSIACEAE: **Hypericum** perforatum L. – нр;
- CONVOLVULACEAE: **Calystegia** sepium (L.) R.Br. – дч, **Convolvulus** arvensis L. – дч, **Convolvulus** lineatus L. – др, **Cuscuta** approximata Bab. – др, **Cuscuta** campestris Yunck – р, **Cuscuta** monogyna Vahl. – др;
- CRASSULACEAE: **Hylotelephium** stepposum (Boriss.) Tzvelev – р, **Macrosepalum** aetnense (Tineo) Palanov – ч, **Sedum** acre L. – р;
- CUCURBITACEAE: **Bryonia** alba L. – р, **Citrullus** lanatus (Thunb.) Matsum. & Nakai – р;
- DIPSACACEAE: **Scabiosa** ochroleuca L. – р, **Scabiosa** ucrainica L. – ч;
- ELAEAGNACEAE: **Elaeagnus** angustifolia L. – ч, **Hippophaë** rhamnoides L. – р;
- EUPHORBIACEAE: **Euphorbia** palustris L. – р, **Euphorbia** peplis L. – др, **Euphorbia** seguierana Neck – ч, **Euphorbia** semivillosa Prokh. – др;
- FABACEAE: **Amorpha** fruticosa L. – др, **Astragalus** glycyphyllos L. – р, **Astragalus** varius S.G.Gmel. – дч, **Chamaecytisus** borysthena (Grun.) Klásková – нр, **Genista** sibirica L. – дч, **Gleditsia** triacanthos L. – р, **Lathyrus** pratensis L. – р, **Lathyrus** sylvestris L. – р, **Lathyrus** tuberosus L. – р, **Lotus** corniculatus L. ssp. elisabethae (Opperm. ex Wissjul.) Moysiyeenko – р, **Lotus** corniculatus L. ssp. ucrainicus (Klokov) Tzvelev – дч, **Medicago** falcata L. – др, **Medicago** lupulina L. – дч, **Medicago** minima (L.) Bartalini – др, **Melilotus** albus Medik. – ч, **Melilotus** dentatus (Waldst. et

- Kit.) Pers. – др, **Ononis** arvensis L. – др, **Robinia** pseudoacacia L. – др, **Securigera** varia (L.) Lassen – др, **Trifolium** ambiguum M.Bieb. – р, Trifolium arvense L. – дч, Trifolium borysthenticum Grun. – др, Trifolium campestre Schreb. – дч, Trifolium diffusum Ehrh. – др, Trifolium fragiferum L. – др, Trifolium hybridum L. ssp. elegans (Savi) Asch. et Graebn. – др, Trifolium pratense L. – др, Trifolium repens L. – др, **Trigonella** caerulea (L.) Ser. – др, Trigonella monspeliaca L. – р, **Vicia** biennis L. – др, Vicia cracca L. – р, Vicia grandiflora Scop. ssp. sordida (Waldst. et Kit.) Dostál – др, Vicia hirsuta (L.) S.F. Gray – др, Vicia lathyroides L. – др, Vicia sativa L. ssp. nigra (L.) Ehrh. – др, Vicia tetrasperma (L.) Schreb. – др, Vicia villosa Roth – др;
- FAGACEAE: **Quercus** robur L. – др;
- FRANKENIACEAE: **Frankenia** hirsuta L. – др;
- FUMARIACEAE: **Fumaria** schleicheri Soy.-Willem. – р, Fumaria vaillantii Loisel. – р;
- GENTIANACEAE: **Centaurium** anatolicum (K.Koch) Tzvelev – р, Centaurium erythraea Rafin – р, Centaurium pulchellum (Sw.) Druce – дч, Centaurium spicatum (L.) Fritsch – р,
- GERANIACEAE: **Erodium** ciconium (L.) All. – р, Erodium cicutarium (L.) L'Her. – дч, **Geranium** collinum Stephan – дч, Geranium pusillum L. – р;
- HALORAGACEAE: **Myriophyllum** spicatum L. – др, Myriophyllum verticillatum L. – дч;
- LAMIACEAE: **Glechoma** hederacea L. – др, **Lamium** amplexicaule L. – дч, Lamium purpureum L. – р, **Lycopus** europaeus L. – др, Lycopus exaltatus L. – др, **Marrubium** praecox Janka – др, **Mentha** aquatica L. – др, **Nepeta** cataria L. – р, **Prunella** vulgaris L. – р, **Scutellaria** galericulata L. – др, **Stachys** palustris L. – др, **Teucrium** polium L. – р, **Thymus** borysthenticus Klokov et Shost. – ч;
- LIMONIACEAE: **Goniolimon** graminifolium (Ait.) Boiss. – р, **Limonium** bellidifolium (Gouan) Dumort. – дч, Limonium gmelini (Willd.) O.Kuntze – ч;
- LINACEAE: **Linum** perenne L. – р, **Radiola** linoides Roth – р;
- LYTHRACEAE: **Lythrum** intermedium Ledeb. – р, Lythrum salicaria L. – др, Lythrum virgatum L. – др;
- MALVACEAE: **Alcea** rosea L. – р, **Althaea** officinalis L. – дч, **Lavatera** thuringiaca L. – р, **Malva** pusilla Smith – р;
- MORACEAE: **Morus** alba L. – др;
- ONAGRACEAE: **Epilobium** hirsutum L. – др, Epilobium tetragonum L. – др, **Oenothera** biennis L. – др, Oenothera glasioviana Micheli – р;
- OROBANCHACEAE: **Euphrasia** pectinata Ten. – др, Euphrasia tatarica Fisch. ex Spreng. – др, **Melampyrum** arvense L. – др, Melampyrum cristatum L. – р, **Odontites** vulgaris Moench – др, **Orobanche** cumana Wallr. – р, **Phelipanche** arenaria (Borkh.) Walp. – р, Phelipanche lanuginosa (C.A.Mey.) Soják – р, Phelipanche purpurea (Jacq.) Soják – р, **Rhinanthus** songaricus (Sterneck) B.Fedtsch. – др;
- PAPAVERACEAE: **Chelidonium** majus L. – р, **Glaucium** corniculatum (L.) J.Rudolph – р, Glaucium flavum Crantz – р, **Papaver** laevigatum M.Bieb. – др, Papaver stevenianum Mikheev – р;
- PLANTAGINACEAE: **Plantago** arenaria Waldst. et Kit. – др, Plantago cornuti Gouan – дч, Plantago lanceolata L. – дч, Plantago major L. – р, Plantago salsa Pall. – ч;
- POLYGONACEAE: **Fallopia** convolvulus (L.) A.Löve – р, **Persicaria** amphibia (L.) Delarbe – р, Persicaria hydropiper (L.) Delarbe – др, Persicaria maculata S.F.Gray – др, Persicaria minor (Huds.) Opiz – р, **Polygonum** arenarium Waldst. et Kit. – ч, Polygonum arenastrum Boreau. – дч, Polygonum ashersonianum H.Gross – р, Polygonum aviculare L. s.str. – др, Polygonum euxinum Chrtek – р, Polygonum mesembrium Chrtek – р, Polygonum novoascanicum Klokov – др, Polygonum patulum M.Bieb. – др, **Rumex** acetosella L. – дч, Rumex crispus L. – дч, Rumex hydrolapathum Huds – р, Rumex patientia L. – р, Rumex stenophyllus Ledeb. – р, Rumex tuberosus L. – др;

- PORTULACACEAE: **Portulaca** oleracea L. – нр;
PRIMULACEAE: **Anagalis** arvensis L. – р, **Glaux** maritima L. – нр, **Lysimachia** vulgaris L. – нр;
RANUNCULACEAE: **Consolida** paniculata (Host) Schur. – р, **Pulsatilla** pratensis Mill. – р, **Ranunculus** polyanthemos L. – нр, **Ranunculus** repens L. – др, **Ranunculus** sceleratus L. – др, **Thalictrum** flavum L. – др, **Thalictrum** minus L. – р, **Thalictrum** simplex L. – нр;
RHAMNACEAE: **Frangula** alnus Mill. – нр, **Rhamnus** cathartica L. – др;
ROSACEAE: **Armeniaca** vulgaris Lam. – р, **Cerasus** vulgaris Mill. – р, **Chaenomeles** japonica (Thunb.) Lindl. – р, **Crataegus** azarella Griseb. – др, **Filipendula** vulgaris Moench – р, **Malus** domestica Borkh. – р, **Potentilla** × leopoliensis Blocki – р, **Potentilla** anserina L. – др, **Potentilla** arenaria Borkh. – др, **Potentilla** recta L. – р, **Potentilla** reptans L. – др, **Pyrus** communis L. – р, **Pyrus** pyraister (L.) Burgsd. – др, **Rosa** canina L. – нр, **Rubus** caesius L. – нр, **Rubus** canescens DC. – др, **Rubus** nessensis W.Hall. – р;
RUBIACEAE: **Asperula** graveolens M.Bieb. ex Schult. ex Schult. – дч, **Galium** aparine L. – дч, **Galium** articulatum Lam. – нр, **Galium** humifusum M.Bieb. – др, **Galium** palustre L. – др, **Galium** ruthenicum Willd. – дч, **Galium** spurium L. – др, **Galium** verum L. – нр;
SALICACEAE: **Populus** alba L. – р, **Populus** nigra L. – др, **Populus** tremula L. – нр, **Salix** acutifolia Willd. – др, **Salix** alba L. – др, **Salix** cinerea L. – нр, **Salix** rosmarinifolia L. – дч, **Salix** triandra L. – др;
SAMBUCACEAE: **Sambucus** nigra L. – др;
SANTALACEAE: **Thesium** arvense Horvatovszky – др;
SAXIFRAGACEAE: **Saxifraga** tridactylites L. – нр;
SCROPHULARIACEAE: **Scrophularia** nodosa L. – р, **Scrophularia** umbrosa Dumort. – р, **Verbascum** × pseudophoeniceum Reichardt – р ; **Verbascum** banaticum Schrad. – нр, **Verbascum** blattaria L. – др, **Verbascum** chaixii Vill. subsp. orientale (L.) Hayek – р, **Verbascum** phoeniceum L. – др,
SIMAROUBACEAE: **Ailanthus** altissima (Mill.) Swingle. – р;
SOLANACEAE: **Datura** innoxia Mill. – р, **Hyoscyamus** niger L. – р, **Lycium** barbatum L. – др, **Petunia** × atkinsiana D.Don. ex Loudon – р, **Solanum** dulcamara L. – нр, **Solanum** lycopersicum L. – р, **Solanum** nigrum L. – р, **Solanum** tuberosum L. – р;
TAMARICACEAE: **Tamarix** ramosissima Ledeb. – р;
THEOPHRASTACEAE: **Samolus** valerandi L. – р;
URTICACEAE: **Urtica** dioica L. – др, **Urtica** galeopsifolia Wierzb. – р, **Urtica** kioviensis Rogow. – р, **Urtica** urens L. – р;
VALERIANACEAE: **Valeriana** stolonifera Czern. – др, **Valerianella** carinata Loisel. – дч, **Valerianella** costata (Steven) Betcke – р;
VERONICACEAE: **Linaria** genistifolia (L.) Mill. – нр, **Linaria** odora (M.Bieb.) Fisch. – дч, **Linaria** sypirensis C.Koch – др, **Pseudolysimachion** longifolium (L.) Opiz – др, **Pseudolysimachion** pseudoorchideum (Pacz.) Moysiyeenko – др, **Pseudolysimachion** spicatum (L.) Opiz – др, **Veronica** arvensis L. – нр, **Veronica** dillenii Crantz. – дч, **Veronica** scutellata L. – р, **Veronica** verna L. – р;
VIOLACEAE: **Viola** arvensis Murray – др, **Viola** hymettia Boiss. – нр, **Viola** odorata L. s.l. – др, **Viola** persicifolia Schreb. – р;
VITACEAE: **Vitis** labrusca L. – р, **Vitis** sylvestris C.C.Gmel. – р,
ZYGOPHYLLACEAE: **Tribulus** terrestris L. – др.

Список літератури

- ВІНІЧЕНКО Т. С. Рослини України під охороною Бернської конвенції. – К. : Хімджест, 2006. – 176 с.
- ДЕРКАЧ О.М. До питання про створення національного природного парку «Кінбурнська коса» // Розбудова екологічної мережі Українського Причорномор'я. Мат-ли наук.-практ. конф. – Миколаїв: МДУ, 2003а. – 29-32 с.
- ДЕРКАЧ О. М. Перспективи використання території РЛП «Кінбурнська коса» для навчально-пізнавального та наукового туризму // Зб. наук. праць. Новорічні біологічні читання. – Миколаїв: МДУ, 2003б. – С. 89-91.
- ДІДУХ Я. П., ШЕЛЯГ-СОСОНКО Ю. Р. Геоботанічне районування України та суміжних територій // Укр. ботан. журн. – 2003. – Т. 60, № 1. – С. 6–17.
- МОЙСІЄНКО І.І. Історія та проблеми створення НПП «Білобережжя Святослава» на Кінбурнській косі // Збірник тез доповідей: IV Відкритий з'їзд фітобіологів Причорномор'я присвячений ювілею професора Михайла Федосійовича Бойка (Херсон, 19 січня 2012 р.). – Херсон: Айлант, 2012. – С. 94-95.
- МОСЯКІН С.Л. Рослини України у Світовому Червоному списку // Укр. ботан. журн. – 1999. – Т. 56, № 1. – С. 79-88.
- ПЕТРОВИЧ З. О., РЕДІНОВ К. О. Рідкісні види птахів в регіональному ландшафтному парку “Кінбурнська коса” // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія Біологія. Випуск 23. – 2008. – С. 100-104.
- ПРИРОДА Украинской ССР. Почвы. / Вернандер Н.Б., Гоголев И.Н., Ковалишин Н.В. и др. – Киев: Наукова думка, 1986. – 217с.
- ПРОГРАМА ЛІТОПІСУ природи для заповідників та національних природних парків / За ред. Т. Л. Андрієнко – К.: Академперіодика, 2002. – 103 с.
- РЕГІОНАЛЬНИЙ «ЧЕРВОНИЙ» СПИСОК Миколаївської області // Рішення III сесії 16 скликання Миколаївської обласної ради депутатів від 16 жовтня 1990 р. – Миколаїв, 1990. – 15 с.
- УМАНЕЦЬ О. Ю. Еколого-ценотична характеристика флори піщаних масивів Лівобережжя Нижнього Дніпра та її генезис : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. біол. наук : спец. 03.00.05 «ботаніка». – К., 1997. – 19 с.
- ЧЕРВОНА КНИГА УКРАЇНИ : Рослинний світ / Відп. ред. Ю. Р. Шеляг-Сосонко. – К.: УЕ, 1996. – 608 с.
- ЧЕРВОНА КНИГА УКРАЇНИ : Рослинний світ / Відп. ред. Я. П. Дідух. – К.: Вид-во Глобалконсалтинг, 2009. – 912 с.
- CITES (the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) // <http://www.cites.org/>
- MOSYAKIN S.L., FEDORONCHUK M.M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. – Kiev, 1999. – 346 p.

Рекомендує до друку
М.Ф. Бойко

Отримано 17.03.2011 р.

Адреса автора:

І.І. Мойсієнко
Кафедра ботаніки,
Херсонського державного університету,
Вул. 40 років Жовтня, 27, 73000 Херсон,
Україна,
e-mail: Vanvan@ksu.ks.ua

Author's address:

Ivan Moysiienko,
Department of Botany,
Kherson State University,
Str. 40 Rokiv Zhovtnia 27, 73000 Kherson,
Ukraine;
e-mail: Vanvan@ksu.ks.ua